

РОЗДІЛ V. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»

ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

Олег Винничук

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Постановка проблеми. Успішна самореалізація особистості в сучасному темпі розвитку суспільства все більше залежить від розкриття особистісного, інтелектуального та творчого потенціалу. Адаптуватися в нових умовах будь-якої сфери (особливо в галузі фізичної культури) може людина компетентна, обізнана, зі значним особистісним діапазоном можливостей та розвиненим інтелектом. Тому, вважаємо важливим вивчення феномену професіоналізму як одного з структурних компонентів потенціалу особистості, умову її самореалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічною та теоретичною базою нашого дослідження стали теорія розвитку професійної самосвідомості А. Маркової та Е. Зеєра; кризові теорії розвитку особистості Р. Шихі та В. Поліщука; концепція формування мотивації професійного розвитку М. Аргайла тощо.

Професіонал (у загальному і найпростішому значенні слова) – це особа, яка досконало володіє певним видом діяльності, спеціальністю, фахом, видом мистецтва або ремесла. Вона не лише засвоїла, накопичила знання в певній сфері, але вміє використовувати їх на практиці, є особливо вправною в їх застосуванні (має певний досвід) [2, с. 32].

Складові феномену професіоналізму багатогранні і залежать від низки чинників, основними з яких є формування професійної свідомості і професійна орієнтація особистості ще у шкільному віці (Р. Арцишевський, В. Вареник, В. Волков, В. Діденко, П. Жильцов, Є. Климов, О. Маришук, В. Моргун, В. Рибалко, В. Щадриков та інші). Плануючи майбутнє, сучасні школярі, постають перед проблемою професійного самовизначення тому повинні чітко визначити пріоритети власних життєвих цінностей і цілей.

Таким чином, **завданнями** нашого дослідження є:

- 1) аналіз значущості суспільних впливів на процес професійного становлення особистості;
- 2) визначення основних структурних компонентів професіоналізму;
- 3) створення психологічного портрету фахівця освітянської сфери.

Вікритим залишається запитання: чи багато професіоналів та працівників-початківців прагнуть професійного розвитку? А. Маркова виокремлює наступні рівні професіоналізму [2, с. 32]:

- допрофесіоналізм (людина працює, але не володіє набором якостей професіонала);
- професіоналізм (людина – професіонал, тобто стабільно та креативно виконує всі поставлені перед нею вимоги);
- суперпрофесіоналізм (особі характерні розвиток, творчість, високі професійні досягнення);
- псевдопрофесіоналізм (зовні достатньо активна діяльність, яка не має під собою значних результатів та особистісного розвитку);
- післяпрофесіоналізм (людина стає “екс-професіоналом”, тобто може виконувати функцію порадника, вчителя для інших фахівців).

Результати дослідження. Незважаючи на те, що проблема професіоналізму є об'єктом чисельних досліджень, у психолого-педагогічній науці на сьогодні не існує спільної точки зору з питань структурних компонентів цього феномену. Можна виокремити декілька складових компонентів професіоналізму:

1) *Розвинене почуття професійної гордості та професійної самоідентифікації.* Відсутні тенденції до акцентування уваги оточуючих на власній фаховій приналежності, проте спостерігаються гострі реакції на будь-які спроби знецінення професії або приниження професійної гідності. Фанатичне ставлення до справи. Проте не обмежується і не звужується коло інтересів і світоглядних позицій. Вміння триматися «золотої середини» між професійним покликанням і життєвими захопленнями.

2) *Компетентність і креативність.* Інформаційна обізнаність у питаннях історії та тенденцій розвитку певних видів діяльностей, а також всього, що з ними пов'язане. Наприклад, професійний юрист розуміється у питаннях логіки і психології, що суттєво підвищує його рейтинг як фахівця. Розуміння того як і що слід робити. Пов'язана з креативністю компетентність, дозволяє продуктивно вирішувати різнопланові проблеми, які часто вимагають нових підходів і рішень. Властиві ініціативність і самостійність. Розвинена здатність продукувати нові ідеї, створювати оригінальні проекти. Зростання рівня креативності та професійної компетентності сприяє неформальному лідерству у професійному середовищі.

3) *Емоційна та інтелектуальна обдарованість.* Органічне поєднання коефіцієнту інтелектуальності (IQ) (головна ознака у вимірюванні загальних здібностей, показників розумового розвитку) з емоційною обдарованістю (EQ), яка допомагає людині керувати собою, витримувати "удари долі", налагоджувати стосунки з оточенням [1, с. 73].

4) *Фізична активність.* Реалізуватися легше тій людині, яка разом з інтелектуальним і фізичним потенціалом є фізично активною, що є запорукою фізичного здоров'я та успішної професійної діяльності, ознакою загальної культури. У супротивному випадку починає домінувати піклування про власне самопочуття, а не про якість і продуктивність справи.

5) *Психологічна надійність.* Рівень професійної підготовки спеціаліста передбачає його спроможність до подальшого підтримання необхідного рівня професіоналізму («Я хочу», «Я можу» і «Я повинен») у самих різноманітних і, особливо, напружених ситуаціях професійної діяльності. Спроможність до конструктивної координації активності з іншими учасниками професійної взаємодії.

6) *Рефлексія і рівень домагань.* Здатність утримуватися на досягнутому рівні і прагнення подальшого росту з урахуванням особистісних можливостей: передусім інтелектуальних, вольових та фізичних ресурсів.

7) *Професійне зростання і наставництво.* Виявляється у органічному поєднанні процесів самоактуалізації, самовдосконалення і саморозвитку, що складає іманентну основу життєдіяльності професіонала. Бажання вчитися, переймати чужий досвід є чітко усвідомленими і набувають статусу актуальних. Процес самовдосконалення систематичний, цілеспрямований. З часом, особливе місце займає потреба в учнях, передача їм досвіду.

8) *Вчинковість.* Є органічним поєднанням моральності і творчості. За М. Бахтіним, жити професійно – означає, по-перше, бути суб'єктом свого життя, по-друге – перетворити своє життя на суцільний вчинок.

9) *Мотивація професійної діяльності (здобуття професії).* При розгляді цього питання необхідно диференціювати два аспекти. Перший – це мотивація вибору власне професійної діяльності (у даному випадку - педагогічної), другий – з'ясування причин того, що саме зумовило виникнення даної ідеї.

Висновки. Отже, потребу у професіоналізмі можна розвинути за таких умов:

1. Створення програм, які дозують інформацію про професії ще протягом шкільного навчання, спонукають учнів до самоаналізу, самовдосконалення.

2. Популяризація здорового способу життя як запоруки інтелектуального генофонду нації.

4. Професійний відбір на ті спеціальності, які вимагають психофізіологічних та психологічних спеціальних характеристик від людини.

5. Застосування продуктивних засобів внутрішньої та зовнішньої мотивації до розвитку професійних здібностей, стимулювання освітньої культури, підвищення значення інтелектуальних ресурсів для суспільства.

6. Створення об'єктивних оцінкових критеріїв за контролем та аналізом своєї діяльності студентом.

7. Запобігання сучасній хворобливій тенденції випуску спеціалістів, які не відповідають званню та професійному змісту діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карпенко Г.В. Психологія праці та професійного вибору / Г.В. Карпенко. – Суми: Університетська книга, 2008. – С. 73, 158.
2. Маркова А.К. Психологія професіоналізму / А.К. Маркова. – М.: Знание, 1996. – С. 32.

Анотація. Стаття присвячена актуальним проблемам особистості у формуванні професіоналізму. Проаналізовано значення соціальних впливів на процес становлення професійної особистості, визначено основні структурні компоненти професіоналізму, створено психологічний портрет спеціаліста освітньої галузі.

Ключові слова: особистість, спеціаліст освітньої галузі, професійне становлення, структурні компоненти професіоналізму.

Вуппичук О. *The potential of the personality in the professionalism formation process: peculiarities of development and implementation*

Abstract. This article is devoted to actual problems of the individual in shaping professionalism. Analyzed the significance of social influences on the process of becoming a professional person, identified the main structural components of professionalism, create a psychological portrait of a specialist educational sector.

Keywords: personality, specialist educational sector, professional formation, structural components of professionalism.

ЗМІСТ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ» У ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРА З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

*Ольга Барладин, Людмила Вакуленко, Світлана Храбра, Валерій Грушко
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*

Постановка проблеми. У справі збереження та відновлення працездатності населення важливу роль відіграє фізична реабілітація. Вона поліпшує якість лікування, запобігає можливим ускладненням при різних захворюваннях і травмах, прискорює відновлення функцій органів і систем, тренує і загартовує організм, повертає працездатність, зменшує ймовірність інвалідизації, прискорює відновлення після інтенсивних тренувань та змагань у спорті [1, 3].

Професія фахівця з фізичної реабілітації, є вкрай необхідною і потребує правильного підходу до підготовки спеціалістів, накопичення власного досвіду та використання досвіду зарубіжних країн [2].

У дослідженнях багатьох науковців (зокрема Л. Б. Волошко, В. В. Григоренко, В. О. Кукса, Ю. О. Ляний, В. П. Мурза, Л. П. Сущенко та ін.) представлені окремі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. Вчені стверджують, що формування методики підготовки сучасного фізичного реабілітолога у закладах вищої освіти України проходило шляхом інтеграції досвіду українських практиків та зарубіжних